

Válasz a fafajmegválasztással kapcsolatos hozzászólásokra

A szerkesztő bizottság Az Erdő 1962. évi 12. számában megvitatás céljából közölte „A fafajmegválasztás néhány kérdéséről Nyugat-Dunántúl térségében” c. tanulmányomat. Dr. Babos Imre és Cebe Zoltán hozzászólását Az Erdő 1964. évi áprilisi számában olvashattuk. Cebe Zoltán kiegészítette dolgozatomat. Jó tanácsait megköszönöm. Kár, hogy értékes hozzászólását a szerkesztő bizottság erősen megkurtította.

Dr. Babos Imre hozzászólásával részletesen kell foglalkoznom, bár az az érzésem, hogy az író cikkemet nem tanulmányozta át alaposan, mert az emlékezetből írt észrevételei is erre engednek következtetni. Pl. cikkemben *természetszerű* gazdálkodásról nem írtam. Mindenütt (537., 538., 539., 541., 543., 546. oldal) *természet szerinti* gazdálkodásról beszélek, ezért a természetszerű „varázsszót” nem tudom mással magyarázni, csak a hozzászóló tárgyi tévedésével. Igaza van dr. Babos Imrének abban, hogy nagynevű vasi elődeinktől igen sokat tanultunk. Tapasztalataikra és 15 éves gyakorlati munkámra alapoztam azokat a javaslatokat, amelyeket a kérdéses cikkben közzé tettem. Problémákat vetettem fel, és a megoldás lehetőségeit ismertettem. Mindezt azért tettem, mert Vas megyében az erdőművelésnek múltja van, és úgy gondoltam, nem ártana széles körben is megvitatni a hagyományos módszerektől, eljárásoktól való eltérés lehetőségeit, az erdőművelés egyszerűsítésére és gazdaságosabbá tételére irányuló törekvéseinket. Az elmúlt évtizedben ugyanis próbálkoztunk, kísérleteztünk új módszerek alkalmazását illetően elég kiterjedten, de mégsem tudtuk lerögzíteni az erdőművelés, különösen a fafajmegválasztás lehelyesebb irányelveit. Az 1950-es évek végén változott a helyzet, amikor az erdő- és termőhely-tipológiában dr. Majer Antal és dr. Járó Zoltán fáradhatatlan munkája nyomán már a gyakorlati erdőművelők is kezdtek otthonosan mozogni. Éppen ezért nem értem az üzemi szakemberek ért védat, ami dr. Babos Imre e hozzászólásának tipológia — kabátgomb példázatából vált közismertté. Tény az, hogy az erdő- és termőhely-tipológiára épített technológiai utasításunk végrehajtása során a gyakorlati művelő és erdőrendező nehéz helyzet előtt áll, mert választania kell a természetes erdőtípus, vagy valamelyik származéktípus, vagy kultúrtípus között.

Vitatott cikkemet elsősorban gyakorlati művelők és erdőrendezők számára írtam. A fafajmegválasztás nehéz kérdésében azoknak a szakembereknek akartam segítséget adni, akiknek az erdőrendezés során a „Részletes erdősíntési terv és nyilvántartás”-ba be kell írni az alkalmazandó célállomány-típust. Akiknek meg kell indokolni, hogy miért a természetes erdőtípus mellett kötünk ki, vagy miért választjuk valamelyik kultúrtípust.

Alkalmazott eljárásainkat illetően meg kell állapítanunk, hogy ami 1949-ben még jó gyakorlati módszer volt, az 1964-ben elavulttá válhat. Pl. az elmúlt évtizedekben ki mert volna arra gondolni, hogy a híres vasi gyertyános-tölgyeseket nemcsak természetes körülmények között lehet és szabad felújítani, hanem más módszerekkel is. Vagy ki vette figyelembe azt, hogy csak e módszer alkalmazásával nagyon elaprózzuk vágásainkat, és a hagyományos művelési eljárásainkkal a fokozottabb gépesítést akadályozzuk meg. Vagy ki gondolt arra, hogy a Vasi Hegyhát egy-értelműen meghatározott erdőrészeiben a múltban 80 esztendő alatt elért 4,8 m³/ha átlagnövedéket meg lehet duplázni, esetleg háromszorozni. Cikkemben a természet szerinti, irányított és belterjes gazdálkodást azért tárgyaltam elkülönítve, mert azok számára akartam segítséget adni, akik a különféle irányzatok között nehezebben igazodnak ki. Másrészt főleg a tudomány képviselőitől vártam a segítséget a megváltozott értelmű és tartalmú belterjességre törekvést illetően.

Nem értek egyet dr. Babos Imrével abban sem, hogy a természet szerinti gazdálkodásra azok a termőhelyek kényszerítettek bennünket, ahol a gyorsabban növekedő fajok igényét a természet nem tudja kielégíteni. Vitatott cikkem 538. és 541. oldalán utolsó bekezdésében véleményemet egyértelműen közöltem. Dr. Babos Imre valószínű a kérdéses cikk nagyvonalú átlapozása után írta meg hozzászólását, ezért az irányított gazdálkodást is rosszul értelmezte. Az 542. oldal 2. bekezdésében az alábbiakat írtam: „Az irányított gazdálkodásnak az a célja, hogy azokat az erdőket, amelyeket adottságuknál fogva a felsorolt eljárások valamelyikével megfelelő állapotba tudunk hozni, a lehető legrövidebb időn belül vezessük a természet szerinti gazdálkodás útjára. Vas megye erdeinek 50%-át javíthatjuk fel a tárgyalt eljárásokkal.” A szukcesszió kérdésével már 1952-ben foglalkoztam. Az Erdő 1953. évi 4. számában megjelent cikkem is erről tanúskodik. Vitatott dolgozatom alap gondolata is

az, hogy megfelelő művelési módszerek alkalmazásával elősegítsük a szukcesszió jó irányba terelését.

Dr. Babos Imre szerint a Német Demokratikus Köztársaságban azt tartják, hogy a potenciális termőhelyhasznosítás elérését az adott termőhelyen lehetséges elsődleges, tehát a természetes erdőtípus fejezi ki. Szerettem volna olvasni a hozzászóló véleményét is, mert a gyakorlati erdőművelőket ez a kérdés is foglalkoztatja. Vajon a Farkaserdő szagasműgés gyertyános tölgyeseiben, agyagbemosódásos, rozsdabarna erdőtalajon a simafenyves nem produkál nagyobb szervesanyag-termelést, mint a természetes erdőtípus? Vizsgálataim szerint fatermése háromszor akkora, mint a gyertyános tölgyesé. Vitatott cikkemben közölt megfontolásokból kiindulva, mégsem alakíthatjuk át valamennyi gyertyános tölgyesünket.

Az időközben már kiadott technológiai utasításokba beépítettük a hagyományos erdőművelési módszereket és eljárásokat. Elsősorban a természetes erdőtípusokra alapoztunk, de mellettük figyelembe vettünk néhány kultúrípust is a célállományok között. Dr. Babos Imre a gyakorlati rendezőknek és művelőknek igen nagy segítséget adott volna, ha hozzászólásában a célállományok megválasztására irányuló, tudományosan megalapozott elgondolásait ismertette volna részletesebben.

Borsos Zoltán

Viszontválasz Borsos Zoltánnak

Annak, aki a nyilvánosság elé lép a tanulmányával, hozzászólásával, vállalnia kell a válaszok bármely formáját, stílusát. Ezért eredetileg felelet nélkül akartam hagyni Borsos Zoltán választát. A körülmények mégis úgy hozták magukkal, hogy az általa választott sorrendben néhány észrevételére feleleteket kell adjak.

A *természetszerű* vagy *természet szerinti* szóhasználat azonos fogalmat takar és így kizárja a tárgyi tévedést.

Az 1949 és 1964 között eltelt 15 esztendő az erdőgazdálkodás terén is olyan forradalmi változásokat eredményezett, amelyek a táji erdőművelés csupán gyakorlati tapasztalatokra felépített javaslatait, tanácsait a tudományos felismerések biztonságával cserélhette fel. Ennek során a tipológiai ismeretek mindössze módszert, segítséget adtak az üzemi szakemberek számára a célállományok megválasztása, kialakítása során. Kétségtelen: volt egy idő, amikor nem akartuk a tipológiától észrevenni a valóságot, az erdőt. A gyakorlati élet kabátjához hozzávarrt gomb-tipológia erre, az üzemi szakemberektől távoleső, a tudományos berkekben lezajló, s ezért őket nem vádoló ily esetre vonatkozott.

A természetes-származék-kultúr célállománytípusok kérdésének eldöntése komoly felelősséggel jár. Három szempont egyenlegét kell ilyenkor kialakítani: a *népgazdaság követelményeit* (fafaj—tömeg—minőség—választék), a *táji természet célkitűzéseit* (fafajpolitika, tájon-termőhelyen belül a fafajokra lebontott szükségletekkel egyeztetett fajjaválasztás-termesztés követelményeit) és a *táji-termőhelyi*, (a fafajjaválasztás termőhelyekre lebontott megoldása, a potenciális hasznosítás szükségessége, a gyorsnövő fafajok előtérbe helyezése, a szerkezetileg helyesen őshonos fafajokból kialakított természet-szerű állománytípusok választása ott, ahol a fafajpolitika elgondolásaival helyileg az egyeztethető).

Nyilvánvaló, hogy ezek a feladatok helyi megoldásokat kívánnak, azok a helyben szerzett gyakorlati tapasztalatokra épülnek fel és az elméleti ismeretekkel támaszthatók alá. Ebbe a keretbe illeszkedik Borsos Zoltán munkássága is, amikor egyrészt megfelelő elméleti felkészültséggel a Sárvár környéki gyertyános-tölgyesek kérdését, másrészt az ott kialakított felismerések gyakorlati alkalmazásának, termőhelyi kiszélesítését, lehetőségeit tisztázta.

Az erdőművelés általánosított, az ország egész erdőterületén érvényes megoldásait 15 év kutatási eredményeként a részletek kimunkálásával cserélhettük fel. Nélkülözhetetlen volt ennek során a helyben dolgozó üzemi szakemberek elmélyedt hozzájárulása. Ebből alakult ki az OEF sok kötetes, tipológiai alapokra fektetett Technológiai Utasítása.

A fejlődés irányát napjainkban a munkaerő hiánya, a gépesítési technológiai követelmények határozzák meg. Elképzelhető, hogy 15 év múlva a ma felismeréseit az 1949 évihez hasonlóan túlhaladja az idő. Ezen sem ma, sem később nem kell sürgőznünk, ez a továbbjutás velejárója csupán.